

obavlja), kad uzima uzorke, kad cijedi, hladi i odprema mlijeko, mora istodobno povezati mehanički rad sa stručnim znanjem.

Na koji način može sabirač mlijeka povećati svoje stručno znanje?

1. Na tečajevima, koje bi morale mljekare povremeno priređivati za sve sabirače.

2. Redovitim nadzorom i kontrolom stručnjaka mljekare, koji je dužan upozoriti sabirača na sve nedostatke i pokazati mu na licu mjesta, kako treba pravilno raditi.

3. Školovanjem u mljekarskim školama, koje bi polazili sabirači za veća sabirališta.

Zaključak: O stručnoj spremi sabirača, o njegovu osjećaju odgovornosti, o njegovu smislu za čistoću i dosljednosti u radu, zavisi sav napor mljekare, kako će preko sabirališta očuvati mlijeko, da se dalje ne kvari.

Franjo Gabler, Zagreb

PROMET MLJEKARA U PRVOM POLUGODIŠTU GOD. 1955. U HRVATSKOJ

Osnovna karakteristika ovogodišnjeg prometa mlijekom i mliječnim proizvodima u našoj zemlji je nestašica ovih artikala na tržištu popraćena s porastom cijena. U prvom polugodištu mljekare u Hrvatskoj imale su slabiji promet nego prijašnje godine, a tržište bilo je nestalno, i u pojedinim mjesecima cijene nerazmjerno visoke. Nastojanje, da se podmiri sve veća potražnja konzumnog mlijeka i mliječnih proizvoda, i da se suzbije najezda kupaca na terenu, nije uspjelo. Pritisak, što su ga vršili trgovci u potrazi za robom, uzrokovao je samo, da su cijene porasle, ali doprema proizvoda nije se povećala. Cijena maslaca u pojedinim gradovima porasla je i do 800 dinara po kg., a cijena konzumnog mlijeka i 70 dinara za litru.

Takova situacija na tržištu u gradovima dala je povoda za veću konkurentsku borbu na terenu; neke mljekare u borbi za količine ulazile su jedna drugoj u područje i nabijale otkupne cijene, bez obzira na kvalitet, a to je opet dovelo do daljnjeg poskupljenja troškova. Kod većine mljekara u Hrvatskoj u prvim mjesecima ove godine prosjek masti u mlijeku kretao se ispod 3,2%.

Nestašica zaliha mliječnih proizvoda uporedo sa smanjenim prometom (i u odnosu na potražnju) kod nekih većih poduzeća onemogućila je bilo kakovu intervenciju na tržištu. Visoke cijene naročito maslaca, još su u jačoj mjeri utjecale na razvoj sitne seoske prerade, za obiranje mlijeka na terenu. Dobra zarada na maslacu, makar i slabijeg kvaliteta, ponukala je mnoga poljoprivredna dobra, zadruge i pojedince, da uđu u taj posao najčešće pod firmom upotrebe obranog mlijeka za ishranu bijelih svinja, a bez obzira na istodobnu nestašicu najnužnijih količina konzumnog mlijeka za potrebe ljudi u gradovima.

Porast cijena platili su potrošači, a koliko je od toga dobio proizvođač i u kojoj je to mjeri utjecalo na povećanje proizvodnje, teško je reći.

Čistoća kod mužnje — čisto mlijeko!

Količine mlijeka u prometu počele su se smanjivati već u drugoj polovici prošle godine, te se najveća nestašica osjetila u travnju ove godine. Prosječni dnevni promet u mljekarama smanjio se na 80.000 lit na dan, a u pojedinim danima iznosio je i mnogo manje.

Promet mljekara u Hrvatskoj, prema podacima Stručnog udruženja, kretao se ovako:

	I. polugodište		ukupno
	u god. 1955.	u god. 1954.	u god. 1954.
I. otkupljeno mlijeka u 000 lit	21.542	22.928	57.129
II. isporučeno kao konzumno u 000 lit	8.966.8	9.651	19.328
III. proizvedeno mlij. proizvoda u tonama			
a) tvrdi i polutvrdi sirevi	458	414	1.214.6
b) maslaca	332.8	369	1.104.6
c) mlijeka u prahu	207.8	327.4	748.8
d) kazeina	64	116	348.2
e) mekog sira	71.3	90.7	181.7
f) ostalih proizvoda	110.6	75	109.1
Ukupno:	1.244.5	1.392.1	3.707

Najveće promjene u prometu imali smo kod većih mljekara. O tome nam govore ovi podaci:

I. polugodište

	god. 1955.		god. 1954.	
	otkupljeno mlijeka u 000 lit.	proizv. mlij. proizvoda u tonama	otkupljeno mlijeka u 000 lit.	proizv. mlij. proizvoda u tonama
1. Gradska mljekara Zagreb	4.248.4	55		
2. Mljekar. industrija Bjelovar*	1.735	105	7.615.3	214
3. Tvor. mlij. praha Osijek	2.676	193.1	3.304	292.4
4. Tvor. mlij. praška Županija	1.233.7	103.4	1.701.7	168
5. Grad. mljekara Virovitica	386	32.6	550	33.5
6. »Slavija« St. P. Selo	483	26	585	18
7. »Hrana« Split	450	2.2	583	3.4
8. »Sava« mljekar. zadruga Babina Greda	171	23.1	243.4	36.6
Ukupno:	11.383.1	540.4	14.582.4	765.9

Jedan dio naših mljekara imao je podjednak promet kao i prošle godine, na pr. »Zdenka«, Vel. Zdenci, »Slavonka«, Sl. Požega, »Porer«, Pula, a samo nekoliko manjih mljekara imalo je nešto veći promet kao zadružna mljekara u Hercegovcu i Ladislavu. U općem republičkom prometu, kako vidimo, otkup

* Mljekarska industrija Bjelovar poslovala je god. 1954. u sastavu Gradske mljekare Zagreb

mlijeka smanjio se za neko 7%, konzumno mlijeko za neko 8%, a ukupna proizvodnja mliječnih proizvoda niža je za 11%. Najveće smanjenje osjetilo se u proizvodnji kazeina za 45%, a mlijeka u prahu za 37%; proizvodnja sira porasla je za neko 10%. Smanjenje proizvodnje mlijeka u prahu za više od 120 tona odnosno za $\frac{1}{2}$ manje nego u prošloj godini jako se odrazilo na opskrbi naročito pasivnih krajeva, gdje nije moguće nabaviti svježeg mlijeka ni pod kojim uvjetima. Povećana proizvodnja sira posljedica je jače potražnje i viših cijena, a isto tako i teškoća u sušenju kazeina kod manjih mljekara.

Analizirajući promet Gradske mljekare Zagreb i Tvornice mlijeka u prahu u Osijeku i Županji vidjet ćemo, da se smanjio za neko 22%. Naravno, to se moralo odraziti ne samo na opskrbi potrošača, kojima su mlijeko i proizvodi iz ovih organizacija namijenjeni, nego i na njihovu materijalnom poslovanju. Već i onako visoki troškovi i znatne društvene obveze, koje imaju ovi naši objekti porasli su zbog smanjenog prometa i tako još u većem iznosu teretili jedinicu proizvoda. Promet Gradske mljekare znatno se smanjio. Ovo je poduzeće u travnju o. g. otkupilo svega 426.000 lit mlijeka ili cca 14.000 lit na dan, a to nije ni izdaleka moglo podmiriti potražnju za konzumnim mlijekom u Zagrebu. Valjalo se obratiti susjednim mljekarama za ispomoć — Bjelovaru, Sisku, Hercegovcu i drugima, a istodobno se na vlastitom području razvijala sitna prerada mlijeka u maslac.

Opće smanjeni promet mlijekom u prvim mjesecima o. g. nije samo posljedica razvoja sitne prerade na terenu i upotrebe mlijeka za prehranu stoke, a naročito svinja, nego je i posljedica prilika, koje vladaju u našoj proizvodnji mlijeka. Zbog niske proizvodnje i malih tržišnih višaka mlijeka kod nas svaki poremećaj u prehrani ljudi i stoke uvelike utječe na promet mlijekom.

Slab urod žitarica i nestašica masti u prošloj godini znatno su utjecali na smanjenje količina mlijeka u prometu. Ovo naročito vrijedi za pojedine kotare u istočnoj Slavoniji — područje osječke i županjske mljekare.

Mljekare, da nekako poprave situaciju, da pojačaju promet i podmire tako veliku potražnju za većim količinama mlijeka, povećavale su otkupne cijene mlijeku, proširivale su nakupne mreže preko zadruga i vlastitih sabirača, nabavljale su krepku stočnu krmu proizvođačima, a u posljednje vrijeme neke su nabavljale i muznu stoku.

U cijeňama mliječnih proizvoda na veliko u I. polugodištu nije bilo većih promjena. Osjetio se izvješan porast od veljače do konca travnja, no većina mljekara zadržala je gotovo podjednako cijene cijelo polugodište. Tako se maslac prodavao po 460—540 Din, trapist 270—300, grijer 280—320, ementalac 450, kazein 450—500 Din kg. Cijena konzumnog mlijeka kretala se u maloprodaji od 26—34 Din za litru.

Neugodna je činjenica, da se ni u drugoj polovini godine promet mlijekom nije pojačao, kako se s obzirom na prilično rodnu godinu očekivalo. U kolovozu i rujnu doprema mlijeka u mljekare bila je osrednja. Potražnja za robom i sad je još svejednako veća od ponude. Raspoložive zalihe maslaca nisu velike. Takova situacija u mjesecu, koji bi po proizvodnji trebao biti najjači, unosi na tržište nervozu, a pritisak kupaca naročito iz ostalih republika izaziva daljnji porast cijena.

Imajući na umu, da su pojedine veće preradbene mljekare u unutrašnjosti Hrvatske preuzele obveze, da će isporučivati konzumno mlijeko ove zime za pojedine gradove — naročito za Zagreb — ne možemo očekivati, da će se tržište mlijekom i proizvodima ni do konca godine srediti i stabilizirati.